

Vaikutusten ennakoarviointi, kouluverkko

PERUSTIEDOT VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI KOHTEESTA

Asia:

Toteutusvaihtoehto 1: Kouluverkko muutos

Arvioitu päätösaikataulu: 6/2024

Valmistelijat: Koulutus- ja nuorisajohtaja, opetuspäällikkö

Vaikutuksen arvioissa huomioidaan:

1. Eri ikäiset kuntalaiset
2. Vammaiset huomioiden eri vammaisryhmät
3. Kaupungin organisaatio ja henkilöstö
4. Kaupungin talous
5. Ympäristö

1. ERI IKÄISET KUNTALAISET

1.1 Vaikutus erityisesti johonkin tiettyyn ihmisryhmään

Kouluverkkomuutos koskettaa alakouluja, vaikutus on siis erityisesti alakouluikäisiin ja heidän perheisiinsä.

Joensuussa on käynnissä kouluverkon uudelleen tarkastelu. Kuntaliiton ohjeiden mukaisesti hankkeista, joilla on suoria tai epäsuoria merkittäviä vaikutuksia lapsiin, on tehtävä lapsivaikutusten arviointi. Lapsivaikutusten arvioinnissa esitystä muutoksesta tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten lapsen oikeudet toteutuvat. Raportti tuo esiin mahdollisia vaikutuksia ja esittää, mihin asioihin on hyvä kiinnittää huomiota. Lapsivaikutusten arviointi on osa laajempaa ennakkovaikutusten arvioinnin kokonaisuutta.

Lapsivaikutusten arvioinnin yhteydessä kuultiin Joensuun koulujen oppilaita, henkilöstöä sekä huoltajia/kuntalaisia. Kyselyyn vastasi 1812 oppilasta, 146 henkilöstön edustajaa sekä 592 kuntalaista/huoltajaa. Alkuopetuksessa olevat oppilaat vastasivat kyselyyn yhdessä huoltajan kanssa. 3.–6.-luokkalaiset vastasivat kyselyyn koulussa oppituntien aikana. Henkilöstökysely oli jaettu kahteen osaan, jossa toisessa arvioitiin lapsivaikutuksia ja toisessa henkilöstövaikutuksia. Oppilaille ja kuntalaisille kysely

sisälsi videon asian havainnollistamiseksi. Saadun palautteen perusteella, lapsille olisi ollut hyvä avata syvällisemmin esityksen vaikutuksia oman koulun osalta.

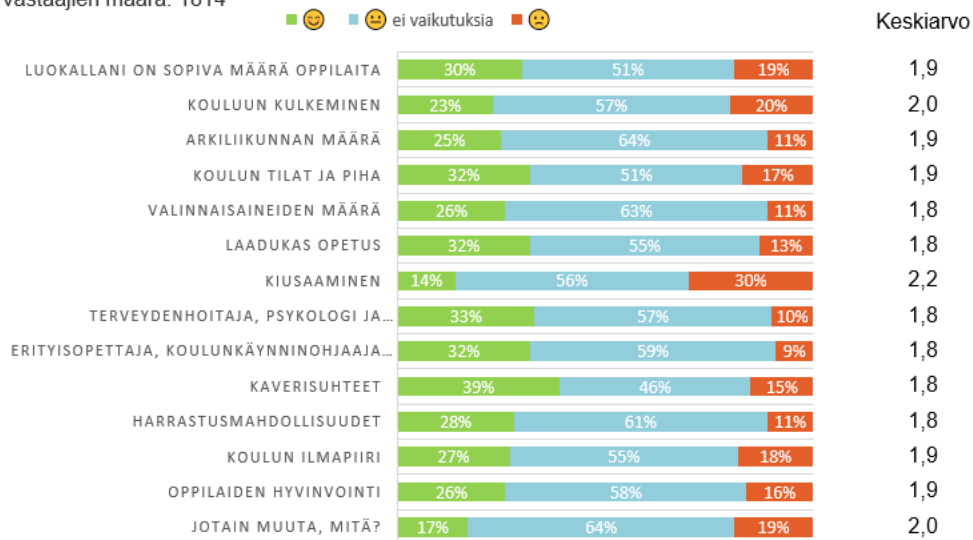
Oppilailta, henkilöstöltä sekä huoltajilta/kuntalaisilta kysyttiin olisiko esitetyllä kouluverkkomuutoksella positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia oppilaiden koulunkäyntiin.

Oppilaiden vastaukset:

Lähde: Koulujen yhdistyminen- kysely lapsille

Jos koulut yhdistyisivät, muuttuisivatko alla olevat asiat paremmiksi vai huonommiksi sinun koulunkäyntisi kannalta?

Vastaajien määrä: 1814

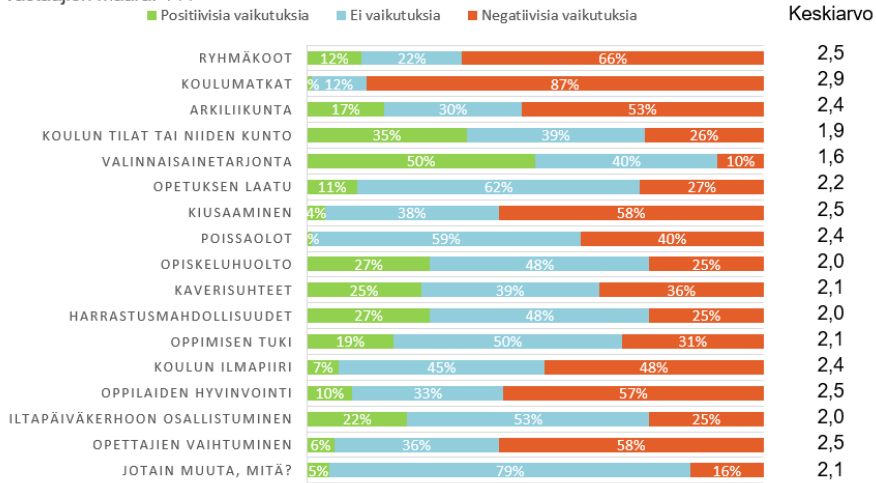

Lasten vastauksista nousee huoli kiusaamisen lisääntymisestä. Toisaalta lapset ajattelevat, että muissa teemoissa vaikutukset ovat positiivisia suhteessa nykytilaan. Kyselyn perusteella oppilaiden mielestä tärkeimpiä asioita hyvässä opetuksessa ja oppimisessa ovat osaavat opettajat, maukas kouluruoka, laadukas opetus sekä hyvä sisäilma koulussa.

Henkilöstön vastaukset:

Onko kouluverkon muutoksella positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia oppilaiden koulunkäyntiin alla olevien väitteiden osalta

Vastaajien määrä: 144

Lähde: Kysely kasvatus- ja opetushenkilöstölle - kouluverkon muutosesitys

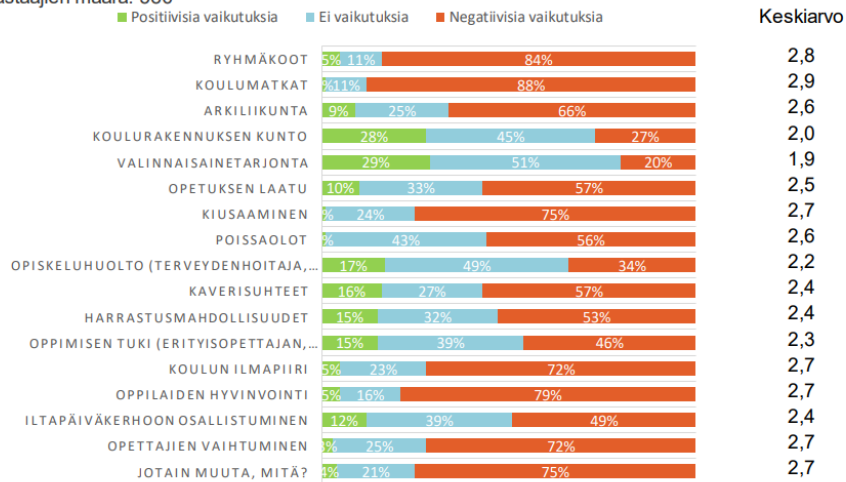
Kuntalaisten ja huoltajien vastaukset:

Vastaajista 62% olivat sellaisen lapsen huoltajia, johon kouluverkkomuutos vaikuttaa. Vastaajista 38% ilmoitti, ettei muutos vaikuta heidän huollettaviinsa.

Henkilöstön sekä kuntalaisten/huoltajien vastauksista suurin huoli liittyi oppilaiden kuljetuksiin ja koulupäivien pituuteen. Pidentyneen koulupäivän pelätään vaikuttavan oppilaiden hyvinvointiin ja arkiliikunnan määrään. Henkilöstön kyselystä nousi huoli ryhmäkokojen kasvusta, kiusaamisen lisääntymisestä sekä opettajien vaihtumisesta.

Onko kouluverkon muutoksella positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia oppilaiden koulunkäyntiin alla olevien väitteiden osalta

Vastaajien määrä: 586

Lähde: Kuntalaisyksely kouluverkon muutoksista

Lisäksi kuntalaiset nostivat esiin huolen siitä, että muutokset kouluverkkoon voivat vaikuttaa alueen kehitykseen ja kaupungin imagoon. Kyselyssä pidettiin tärkeänä arvioida muutosten vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen lapsiperheiden näkökulmasta.

1.2 Vaikutukset fyysiseen terveyteen ja turvallisuuteen

Lapset

Koulujen yhdistyminen tarkoittaa osalle lapsista koulukyyteihin siirtymistä itsenäisen kouluun kulkemisen sijaan. Tämä voi vähentää lasten arkiliikunnan määrää, millä voi olla terveyteen negatiivisia vaikutuksia. Kuitenkin moni kouluverkkomuutoksen myötä koulukyydityksen piiriin kuuluva oppilas kulkee jo tällä hetkellä koulumatkansa koulukyydillä.

Kyselyihin vastaajien (lasten, huoltajien ja henkilöstön) mukaan muutoksella olisi positiivisia vaikutuksia koulun tiloihin ja niiden kuntoon. Erityisesti henkilöstön kyselystä nousi esiin hyvän sisäilman merkitys.

Iltapäivätoiminta ei ole lakisääteistä toimintaa eikä subjektiivinen oikeus, vaan sitä toteutetaan Joensuussa talousarvion mahdollistamassa laajuudessa. Esitetyllä muutoksella on positiivisia vaikutuksia iltapäiväkerhon palveluverkon tiheyteen. Iltapäivätoimintaan ei tällä hetkellä ole riittävästi osallistujia pienillä kouluilla, jotta toimintaa voitaisiin järjestää. 1.–2.-luokan oppilaille iltapäivätoimintaan osallistuminen lisää turvallisuuden tunnetta.

Kouluverkkouudistuksessa lisäksi uudistetaan koulujen oppilaaksiottoalueita. Maaseutumaisilla alueilla oppilaaksiottoalueiden muutokset lisäävät koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrää. Kantakaupungissa

tapahtuvat oppilaaksiottoalueiden muutoksen muuttavat lasten jalan kulkemia koulumatkoja. Etenkin Mutalan alueen lapsilla koulumatka pidentyisi. Vastaavasti Nepenmäen ja Noljakan koulujen uudet oppilaaksiottoalueet lyhentäisivät näiden koulujen oppilaiden koulumatkaa.

1.3 Vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin

Lapset

Koulujen yhdistäminen vaikuttaa siirtyvien oppilaiden ja vastaanottavan koulun oppilaiden yhteisöön. Siirtyvien oppilaiden vanha yhteisö lakkaa ja vastaanottavassa koulussa luodaan uusi yhteisö. Oman yhteisön muuttuminen ja mahdollinen opettajan vaihtuminen voi aiheuttaa lapsille turvattomuuden tunteita. Muutos ei vaikuta suoraan lasten kaverisuhteisiin, sillä suurin osa siirtyvistä oppilaista siirtyy yhdessä samaan kouluun. Kuitenkin esimerkiksi liksenvaaran koulun oppilaista osa siirtyisi Karhunmäkeen ja osa Karsikkoon, jolloin kaverisuhteiden ylläpito voi vaikeutua. Toisaalta koulujen yhdistäminen tuo lapsille uusia ikätovereita, joista voi tulla uusia kavereita. Koulujen yhdistäminen tuo lapsille todennäköisesti uusia opettajia. Vaikka oma opettaja ei vaihtuisi, tulee lasten arkeen uusia aikuisia.

Koulujen yhdistyminen parantaa opiskeluhuollon palveluiden saatavuutta, mikä osaltaan vaikuttaa positiivisesti kasvu- ja oppimisympäristöön. Suuremmissa kouluissa opiskeluhuollon henkilöstön läsnäolopäiviä on enemmän. Koulukuraattori, -psykologi ja -terveydenhoitaja ovat suuremmissa kouluissa useampana päivänä kaikkien oppilaiden saatavilla kuin pienemmässä kouluissa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9§ mukaan yhdellä kuraattorilla saa olla enintään 670 oppilasta ja yhdellä psykologilla enintään 780 oppilasta. Lisäksi perusopetuksessa yhdellä kouluterveydenhoitajalla saa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön suositusten mukaan olla enintään 460 oppilasta ja yhdellä koululääkärillä enintään 2100 oppilasta. Vaikka opiskeluhuollon henkilöstöä on mitoitukseen suhteutettuna kouluissa jatkossa yhtä paljon kuin nyt, on palveluun pääsy helpompaa, kun opiskeluhuollon ammattilainen on useammin läsnä koululla.

Kiusaaminen

Oppilaille, huoltajille/kuntalaisille ja henkilöstölle tehdyissä kyselyissä nousi esille huoli siitä, että isommissa kouluissa kiusataan enemmän kuin pienemmissä kouluissa. Kahden vuoden välein tehtävän Kouluterveyskyselyn tulokset eivät tue tätä näkemystä. Kouluterveyskysely on valtakunnallinen, laadukkaaksi todettu kysely, jonka avulla kartoitetaan laajasti lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita. Kysely toteutetaan lapsille suunnatun kyselyn avulla. Yksi seurattava indikaattori on kiusatuksi tuleminen 4. ja 5. luokkalaisten keskuudessa. Joensuun suurimmissa alakouluissa kiusaamista kokeneiden

prosentuaalinen osuus on joko kaupungin keskiarvon tuntumassa tai sen alle. Joensuun kouluissa prosentuaalisesti eniten kiusatuksi tulleita oppilaita on kouluterveyskyselyn perusteella yksittäisissä pienissä kouluissa. Näyttää siis siltä, että kiusaamistapausten määrään ei vaikuta niinkään koulun koko, vaan esimerkiksi koulun toimintakulttuuri. (Kouluterveyskysely 2023)

Joensuussa on jo nyt yhtä suuria kouluja kuin kouluverkkouudistuksen jälkeen. Joten on muistettava, että Joensuussa on kokemusta suuremmista kouluista ja koulujen toimintakulttuureissa on jo nyt huomioitu suuremman koulun tarve vastata kiusaamiseen ja muihin epämieluisiin ilmiöihin.

1.4 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen ja laatuun

Lapset

Esityksen mukaisessa muutoksessa jäljelle jäävien Joensuun koulujen koot eivät juurikaan kasva. Koulujen koko on kyselyiden perusteella herättänyt huolta henkilöstön/kuntalaisten keskuudessa. Kyselyissä ja julkisessa keskustelussa on tuotu esille, että pienessä koulussa tarjottaisiin laadukkaampaa ja yksilöllisempää opetusta kuin isommassa koulussa. Osaamiseroista ja opetuksen laadukkuudesta puhutaan paljon kyläkoulujen asemaa perustellessa.

Pienemmän koulun hyvät puolet ovat tutut ja pysyvät opettajat koko lapsen ensimmäisten kouluvuosien ajan. Pieni kouluyksikkö ja yhteisö mahdollistaa oppilaan näkemisen yksilönä. Pienten koulujen haasteisiin kuuluu riippuvuus opettajien taidoista ja persoonista varsinkin silloin, kun koulu tai ryhmä on vain yhden opettajan varassa. Pelkästään yhden opettajan didaktiikka ja persoonallisuus voivat olla yksipuolisuudessaan riski, minkä takia lapsilla olisi hyvä saada kokemuksia myös toisenlaisesta opettajasta. Pienen koulujen haavoittuvuutena voidaan pitää myös sitä, että koulujen pedagoginen kehitys liittyy opettajien ammattitaitoon, energiaan ja sitoutumiseen. Henkilökunnan vähyyys saattaa aiheuttaa ristiriitoja henkilösuhteissa, ja jotkut opettajat voivat kokea ammatillista eristyneisyyttä työpaikassaan. (Räkköläinen ym. 2022, s.23, 138.)

Suuremmissa yksiköissä henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää monipuolisemmin. Esimerkiksi opettajat voivat opettaa erityisesti niitä oppiaineita, jotka ovat hänen vahvuuksiaan. Mahdollisuudet yhteis- ja samanaikaisopettajuuteen paranevat. Isommissa kouluissa voidaan lisäksi hyödyntää opettajien erikoistumista esimerkiksi alkuopetukseen. Monessa isommissa koulussa opettajien pysyvyys on hyvä ja sama opettaja voi opettaa ryhmää koko alkuopetuksen tai koko alakoulun ajan. Isommalla koululla on mahdollisuus tarjota valinnaisaineita laajemmin ja monipuolisemmin.

Koulun koon sijaan opettajien osaaminen ja kyky hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä sekä valmiudet rakentaa yhteisöllistä toimintakulttuuria ovat avainasemassa. (Nyysölä & Kumpulainen 2020, s. 45, Rökköläinen ym. 2022, s. 23)

Ryhmäkoko

Oppilasryhmän koko ei määräydy koulun koon mukaan, vaan ikäluokan oppilasmäärä koulussa vaikuttaa luokan ryhmäkokoon. Pienessä koulussa iso ikäluokka voi aiheuttaa suuren opetusryhmän, koska on vain yksi opetusryhmä yhdelle ikäluokalle. Toisaalta osa ikäluokista voi olla niin pieniä, että opetus toteutetaan yhdysluokassa, jolloin samalla luokalla opiskelee useamman ikäluokan oppilaita. Suuremmissa kouluissa ikäluokkien vaihtelu pystytään paremmin tasaamaan ja opetusryhmät saadaan mielekkään kokoisiksi ja yhdestä ikäluokasta koostuviksi.

Kouluverkkoesityksen tavoitteena on tasoittaa ryhmäkokoja eri kouluissa. Oppilaaksiottorajoja suunniteltaessa esimerkiksi yksisarjaiseen kouluun pyritään saamaan 25 oppilasta ikäluokkaa kohti. Tästä oppilasmäärästä osa oppilaita muuttaa pois alueelta tai aloittaa koulunkäynnin pienryhmässä, jolloin luokkakooksi muodostuu hieman yli 20 oppilasta. Joensuun suurimmat koulut ovat kolmisarjaisia, kouluissa siis toimii esimerkiksi 1a-, 1b- ja 1c-luokat. Joensuun suurimmat alakoulut ovat Karsikon koulu ja Nepenmäen koulu, joiden oppilasmäärät ovat enimmillään alle 450 oppilasta.

Erityislapset ja heidän palvelunsa

Erityisopetusresurssi määräytyy kouluille oppilasmäärän perusteella. Suuremmalla koululla on mahdollisuus järjestää monipuolisia erityisopetuksenmuotoja. Erityisopetusta voidaan suuremmissa kouluissa tarjota laaja-alaisena erityisopetuksena, pienryhmäopetuksena tai tupa- ja tiimiluokkina. Joensuussa on lisäksi keskitettyjä pienryhmiä kehitysvammaopetukseen, sekä neuropsykiatrisesti oireileville lapsille. Näitä ryhmiä on jaettu maantieteellisesti eri puolille Joensuuta. Näiden ryhmien toimintaan kouluverkko muutoksella ei ole vaikutusta.

Pienemmän koulun valmius vastata koululaisten moninaiseen tuen tarpeeseen. Tuen tarve voi muodostua monella tavalla. Etenkin alueilla, joilla on paljon maahanmuuttaja taustaisia oppilaita, on yksisarjainen koulu kielen oppimisen näkökulmasta haasteellinen. Pienemmässä koulussa myös esimerkiksi pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas, joka määrittää luokan maksimi oppilasmääräksi 20 oppilasta aiheuttaa haasteita opetuksenjärjestämiselle.

1.5 Vaikutukset elinympäristöön

Tehdyissä kyselyistä nousi huoli lähiliikuntapaikkojen säilymisestä ja ylläpidosta. Koulujen yhteydessä on lähiliikumispaiikkoja, kuten leikkikenttiä ja liikuntapaikkoja, joiden pelätään poistuvan alueelta koulun lakkautuessa. Koulun lakkautuminen ei suoraan tarkoita lähiliikuntapaikan poistumista. Jokaisen lähiliikuntapaikan osalta päätökset tehdään erikseen.

1.6 Vaikutukset kulkuyhteyksiin ja liikkumiseen

Kouluverkkomuutoksen myötä, koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä tulee laskemaan. Lastenmäärän vähenemä vaikuttaa kuljetusoppilaiden määrään niin, että prosentuaalisesti kouluverkko uudistuksen jälkeen koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä vähenee. Tämä selittyy sillä, että lapset keskittyvät suurempien koulujen läheisyyteen. Alla olevissa taulukoissa on vertailtu lakkauttavien ja vastaanottavien koulujen koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrää.

Koulukuljetuksessa matkan perusteella olevat oppilaat 20.3.2024.

Koulu	Oppilaita YHT	Kuljetuksessa	Kuljetus-%
Enon koulu	108	72	66,7 %
Hammaslahden koulu	124	66	53,2 %
Heinävaaran koulu	109	72	66,1 %
liksenvaaran koulu	63	18	28,6 %
Karsikon koulu	362	31	8,6 %
Kiihtelysvaaran koulu	37	10	27,0 %
Louhiojan koulu	62	27	43,5 %
Niittylahden koulu	248	133	53,6 %
Reijola	128	4	3,1 %
Rekivaaran koulu	63	47	74,6 %
Suhmuran koulu	97	56	57,7 %
Tuupovaaran koulu	45	33	73,3 %
YHTEENSÄ	1446	569	39,3 %

Ennuste koulukuljetuksen piiriin tulevista oppilaista syksy 2028.

Koulu	YHTEENSÄ		
	Oppilaita YHT	Kuljetuksessa	Kuljetus-%
Enon koulu	178	134	75,3 %
Hammaslahden koulu	146	94	64,4 %
Heinävaaran koulu	119	86	72,3 %

Karhunmäen koulu	317	17	5,4 %
Karsikon koulu	414	74	17,9 %
Reijola	351	160	45,6 %
YHTEENSÄ	1525	565	37,0 %

Ennuste ei ota huomioon, kuinka kuljetusoppilaiden määrä kehittyisi suhteessa lapsimäärän kehitykseen, jos kouluverkko pysyisi ennallaan.

Jo tällä hetkellä on alueita, joissa kuljetuksen piirissä olevien lasten määrä on huomattavan suuri. Kouluverkkomuutoksen myötä koulumatka pidentyisivät, mutta kuljetuksessa olevien lasten määrä ei kasvaisi. Pisimmät koulukuljetus matkat muodostuisivat Tuupovaaran alueen oppilaille. Koulukuljetus linja-autolla Tuupovaarasta Heinävaaran koululle kestää noin 30 minuuttia. Tähän tulee lisätä se aika, joka oppilaalla kestää kulkea kotoa linja-auton lähtöpaikalle. Tuupovaaran alueen koululaiset ja tulevat koululaiset ovat jo pääasiallisesti keskittyneet Tuupovaaran kyläkeskukseen. Koulumatka pidentyy myös esimerkiksi Mutalan alueen lapsilla. Mutalasta on kuitenkin turvallinen jalankulkuväylä Kanervalan läpi Tulliportinkadun Norssille. Myös joukkoliikenne tukee Mutalasta Tulliportille kulkemista.

Koulukuljetuksen piiriin tulevalla lapsella, joka on aiemmin kulkenut matkansa jalan tai pyörällä, arkiliikunnan kokonaismäärä voi laskea. Valtakunnallisen Liikkuva koulu – tutkimuksen mukaan lähes kaikki oppilaat ilmoittivat kulkevänsä koulumatkan fyysisesti aktiivisesti, kun koulumatkan pituus oli alle kilometrin. Matkan lisääntyessä 1–3 kilometriin alakoululaisista kolmasosa kulki matkan moottoriajoneuvon kyydissä. Jos koulumatkan pituus oli 3–5 kilometriä 4.-6. -luokkalaisista oppilaista 73 % kulki matkan moottoriajoneuvon kyydissä. Joensuun koulukuljetus raja on kolme kilometriä. Liikkuva koulu –tutkimuksen mukaan useat lapset kulkevat tätäkin lyhyemmän matkan kouluun auton kyydissä. ([matkalla kouluun 0.pdf](#) ([liikkuvakoulu.fi](#)))

1.7 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon ja sukupuoleen

Opiskeluhuollon palvelujen, oppimisympäristön moninaisuuden ja valinnaisaineiden määrän osalta yhdenvertaisuus kasvaisi yksiköiden yhdistyessä. Toisaalta osan lapsista siirtyminen koulukuljetusten piiriin voi vähentää lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia esimerkiksi osallistua koulun jälkeisiin harrastuksiin.

1.8 Vaikutukset mielekkääseen vapaa-ajanviettoon

Koulujen yhdistyessä koulukuljetusta käyttävien lasten osuus kasvaisi. Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten oikeuksia kouluverkon muutoksissa arvioineen julkaisun (Räkköläinen ym. 2022, 141-142) mukaan oppilaat kokivat koulukuljetuksen piiriin siirtymisen rajoittavan heidän arkeaan ja liikkumisen

mahdollisuuksia yleensä. Koulukuljetusmatka oli toisaalta oppilaiden mielestä omaa tilaa ja mahdollisuus viettää aikaa ystävien seurassa. Koulukuljetuksen piirissä olevien oppilaiden voi olla hankalampi osallistua koulupäivän jälkeen tarjottaviin harrastuksiin. Koulukuljetuksen piiriin siirtyminen ei automaattisesti merkitse sitä, että osallistuminen olisi mahdotonta. Joensuun Harrastamisen Suomen mallissa on tehty onnistuneita kokeiluja niin, että lasten on mahdollista kulkea harrastuksen jälkeen kotiin koulukyydityksellä. Koulun lukujärjestysratkaisuilla voidaan mahdollistaa lasten harrastaminen ennen tai jälkeen koulupäivän. Lisäksi Opetushallituksen kerhorahalla voidaan järjestää kerhoja muulloinkin kuin välittömästi ennen tai jälkeen koulupäivän, esimerkiksi keskellä koulupäivää.

Työikäiset ja Ikäihmiset

Koulurakennuksissa järjestetään ilta-aikaan monenlaista harrastustoimintaa työikäisille ja ikäihmisille. Koulun tilojen siirtyessä muuhun käyttöön, voi se kaventaa myös aikuisten harrastamisen mahdollisuuksia.

Kuntalaisvaikutuksen johtopäätökset:

Oikeus laadukkaaseen opetukseen, kohtuullisiin ja turvallisiin koulumatkoihin, kieleen, oppimisen tukeen ja oppilaan ohjauksen palveluihin sekä turvallisiin ja terveellisiin koulutiloihin ovat keskeisiä lapsen sivistyksellisiä oikeuksia. Sosiaaliset oikeudet kattavat sisälleen esimerkiksi oppilaan oikeuden saada oppilashuollon palveluja, kuten kouluterveydenhuollon palveluja ja kuraattori- ja psykologipalveluja. Sivistykselliset ja sosiaaliset oikeudet ovat keskeisessä roolissa, kun käsitellään kouluverkon muutokseen liittyviä asioita. ”Oppilaan edun”, eli lapsen edun määrittäminen erilaisissa päätöksissä ei ole yksiselitteistä. Olosuhteita vaikeuttaa usein se, että lapsen etu voi olla intressiristiriidassa muiden etujen kanssa. Vastassa voi olla myös toisen lapsen tai toisten lapsien etu. Myös eri alueilla asuvien lasten ja perheiden välille syntyy vastaavanlaisia ristiriitoja lapsen edun kannalta. Koulutuksen laatua tasa-arvon kannalta arvioitaessa tulee ottaa huomioon esimerkiksi se, onko opetusta saatavilla turvallisen matkan päässä kodista tai muusta asuinpaikasta, onko opiskelun ja opettamisen edellyttämät tilat terveelliset, turvalliset ja tarkoituksenmukaiset, onko kaikilla opiskelijoilla yhdenvertaiset mahdollisuudet valinnaisuuteen ja vastaako oppilashuolto opiskelijoiden tarpeita? Osa näistä laatukriteereistä saattaa täytyä isossa koulussa, osa (pienemmässä) kyläkoulussa. (Räkkönen ym. 2022, s. 23-24, 30, 137.)

Kouluverkkomuutoksella pyritään vastaamaan useampaa asiaan. Merkittävimpiä niistä ovat lasten määrän merkittävä väheneminen ja talouden sopeuttaminen. Mikäli kouluverkko muutosta ei tehdä, on koulujen taloutta sopeutettava muulla tavalla. Muita tapoja säästää koulutuksesta on vähentää opetuksen määrää, suurentaa ryhmäkokoja tai vähentää oppimateriaaleihin kohdistettua rahoitusta. Näillä kaikilla olisi

merkittäviä vaikutuksia jokaisen oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen. Näillä keinoilla euromääräinen talouden sopeutus olisi huomattavasti pienempi kuin esitetyllä kouluverkkomuutoksella.

Kouluverkkomuutoksen keskeiset vaikutukset:

- Vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen lapsiperheiden näkökulmasta.
- Kiusaamistapausten määrään ei vaikuta koulun koko, vaan muut seikat, kuten koulun toimintakulttuuri.
- Kansallisissa oppimistulosarvioinneissa ei ole nähty suuria oppilaiden välisiä osaamiseroja eroja isojen ja pienten koulujen välillä.
- Yksi isomman yksikön eduista on laajempi valinnaisainetarjonta. Isommassa kouluyksikössä on myös helpompi järjestää oppilashuollon palvelut sekä ja erityisen tuen palvelut lapsille.
- Oppilasryhmän koko ei määräydy koulun koon mukaan, vaan ikäluokan oppilasmäärästä.
- Isojen yksiköiden etu on tilojen monipuolisempi ja joustavampi käyttö.
- Sellaisilla lapsilla, jotka ovat tähän saakka kulkeneet koulumatkan jalan tai pyörällä ja siirtyisivät koulukuljetuksen piiriin, arkiliikunta todennäköisesti vähenee sekä koulumatkaan käytetty aika pitenee.
- Oppilaat voivat kokea koulukuljetuksen piiriin siirtymisen rajoittavan heidän arkeaan. Koulukuljetusmatka voi toisaalta olla oppilaiden mielestä omaa tilaa ja mahdollisuus viettää aikaa ystävien seurassa.
- Koulukuljetuksessa olevien oppilaiden voi olla hankalampi osallistua tarjottuihin harrastusmahdollisuuksiin koulun jälkeen.
- Tavoitteena harrastamisen Suomen mallin edelleen kehittäminen, jotta koulukuljetusoppilaat voivat osallistua koulun jälkeisiin harrastuksiin
- Onnistuakseen muutos vaatii uuteen kouluun siirtyvien sekä vastaanottavan koulun oppilaiden ja henkilökunnan huolellista valmistautumista etukäteen.

2. VAMMAISET HUOMIOIDEN ERI VAMMAISRYHMÄT

2.1 Kuulovammaiset

Oppilaille pyritään turvaamaan opetus omassa lähikoulussa aina kun se on mahdollista. Lähikouluun voidaan esimerkiksi palkata viittomakielen tulkkeja.

Tilojen suunnittelu

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon. Vanhojen tilojen osalta muutoksia tiloihin tehdään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Tulkkaus

Järjestetään tarvittava tulkkaus.

2.2 Näkövammaiset

Saavutettavuus ja esteettömyys

Oppilaille pyritään turvaamaan opetus omassa lähikoulussa aina kun se on mahdollista. Arvioidaan oppilaan näkökulmasta paras ratkaisu järjestää opetus.

Tilat

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon. Vanhojen tilojen osalta muutoksia tiloihin tehdään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Liikkuminen

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon. Vanhojen tilojen osalta muutoksia tiloihin tehdään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

2.3 Fyysisesti toimintarajoitteiset ja muut vammaiset

Liikkuminen

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon. Vanhojen tilojen osalta muutoksia tiloihin tehdään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Tilat

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon. Vanhojen tilojen osalta muutoksia tiloihin tehdään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Vammaisvaikutusten johtopäätökset:

Joensuun kaupunki järjestää vammaisten opetuksen osana omaa toimintaa. Oppilaalle pyritään tarjoamaan tarvittava tuki lähikouluun lisäämällä omasta koulusta saatavaa tukea. Joensuulla on lisäksi keskitettyjä pienryhmiä (Kelpo-luokat), joissa annetaan opetusta vammaisille. Kelpo-luokkia on jaoteltu maantieteellisesti eripuolille kaupunkia, huomioiden eri alueiden tarpeet.

Kouluverkkoesityksen ehdotetuilla koulujen lakkautuksilla ei ole vaikutusta keskitettyihin pienryhmiin.

Reijolan uuden koulun suunnittelussa otetaan huomioon kehitysvammaisten opetus ja varataan tilat

kehitysvammaisten opetukseen. Kouluverkon tiivistyessä oman lähikoulun mahdollisuus tukea vaativaa erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta paranee. Suurempi oppilasmäärä tarjoaa koululle enemmän resursseja ja kasaa tukea tarvitsevia oppilaita samaan kouluun. Tällöin tuen moninaiset muodot ovat helpommin toteutettavissa.

Oman lähikoulun lakkautuminen tuo vammaisille oppilaille samanlaisia huomioon otettavia seikkoja, kuin muillekin oppilaille. Vammaisten oppilaiden osalta lähikoulun mahdollinen vaihtuminen, uudet tilat ja uusi koulumatka tulee huomioida toteutus vaiheessa huolellisesti. Keskitettyjen pienryhmien oppilaisiin kouluverkko muutoksella ei ole vaikutusta.

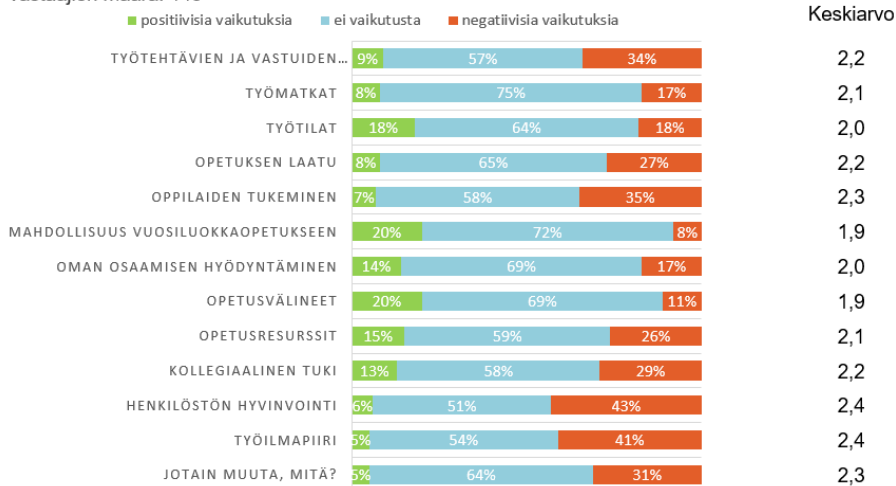
3. KAUPUNGIN ORGANISAATIO JA HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä ja asema

Henkilöstölle suunnatun kyselyn perusteella esille nousivat huoli ryhmäkokojen kasvamisesta, pelko töiden loppumisesta ja kouluverkkomuutoksen negatiivisesta vaikutuksesta työilmapiiriin. Henkilöstön hyvinvoinnin osalta esille nousi puhtaan sisäilman merkitys.

Onko kouluverkon muutoksella positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia omaan työhösi alla olevien väitteiden osalta

Vastaajien määrä: 143

Lähde: Kysely kasvatus- ja opetushenkilöstölle - kouluverkon muutosesitys

Ehdotetun kouluverkkomuutoksen vaikutus henkilöstön määrään on FCG:n tekemän laskelman mukaisesti hieman yli 40 henkilötyövuotta. Henkilötyövuoden koostuvat, opettajista, koulunkäynninohjaajista, koulunjohtajista ja koulusihteereistä. Koulunjohtajien määrä vähenee yhdeksällä. Koulunjohtajat ovat

luokanopettajia, joiden virkaan kuuluu koulunjohtaminen. Koulunjohtamiseen tarvittava aika on huomioitu huojentamalla koulunjohtajan opetusvelvollisuutta ja tehtävän vaativuus on huomioitu palkassa tva-korvauksena. Koulunjohtajan tehtävät muuttuvat luokanopettajan tehtäväksi koulujen lakkautuessa.

Opettajia eläköityy kouluverkon muutoksen ajanjaksolla (2025-2031) yli 100, joista luokanopettajia on noin puolet. Koulunkäynninohjaajia työskentelee huomattava määrä määräaikaisissa tehtävissä hankerahoituksella. Kummassakaan ammattiryhmässä ei ole odotettavissa irtisanomisia koulujen lakkautusten myötä. Lisäksi määräaikaisia opettajia ja koulunkäynninohjaajia on vuosittain kouluissa paljon. Vakituiseen henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset ovat koulun vaihtumisia ja joissain tapauksissa kyseeseen voi tulla tehtävänkuvan muuttuminen, henkilön koulutus ja pätevyys huomioiden.

Kouluverkkomuutos aiheuttaa usean opettajan ja koulunkäynninohjaajan työpaikan vaihtumisen ja tämä tulee huomioida yksilöllisesti ja jokaisen koulun tasolla. Kouluverkkomuutoksella on tunnistettu olevan vaikutusta koulujen työilmapiiriin ja vanhojen työyhteisöjen hajoaminen ja vanhoista kollegoista erilleen joutuminen tulee huomioida prosessissa. Huomioimisen tulee olla yksilöllistä ja koulukohtaista.

Kouluverkkomuutoksen seurauksena koulujen ryhmäkoot eivät ole kasvamassa. Lapsimäärän vähenemä mahdollistaa koulujen yhdistämiset ilman ryhmäkokojen tai koulujen kokojen kasvamista.

Laskettu henkilötyövuosien vähenemä on pienempi kuin kouluverkkomuutosten aikana tapahtuva lapsimäärän vähenemä. Näin ollen kouluissa on jatkossa enemmän aikuisia lapsiin nähden kuin nyt.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutusten johtopäätökset:

Koulutus- ja nuorisopalveluissa henkilöstön vähentymä on kouluverkkomuutosten ajanjaksolla suhteellisesti pienempi kuin ennustettu oppilasmäärän vähenemä. Näin ollen kouluverkkomuutosten astuttua voimaan, on kouluissa enemmän aikuisia lapsimäärän nähden, kuin tällä hetkellä.

Koulujen lakkautukset ja sitä seuraavat työyhteisöjen päättymiset tulee huomioida muutoksen aikana. Työyhteisöille tulee mahdollistaa asian prosessointi. Henkilöstölle on tuotava mahdollisimman hyvissä ajoin tietoon uusi koulu, jossa opetus jatkuu vanhan koulun lakkautuessa. Kouluverkkopäätöksen jälkeen tulee tehdä yksityiskohtainen suunnitelman henkilöstön sijoittumisesta koulujen lakkautumisen jälkeen. Tässä tulee huomioida henkilöstö ja kuulla heidät.

4. KAUPUNGIN TALOUS

Kaupungin menot ja tulot

Suunnitelluilla kouluverkonmuutoksilla on toteutuessaan yli kuuden miljoonan euron vaikutus kaupungin vuotuisiin käyttötalouden menoihin. Talousvaikutukset ovat eriteltyinä luettavissa Joensuun kaupungin verkkosivuilla: [Palveluverkko, koulut \(joensuu.fi\)](http://palveluverkko.joensuu.fi).

Vastaavan kokoisen taloudellisen säästön tekeminen muualta koulutuksesta on mahdoton. Jo huomattavasti pienemmän taloudellisen säästön tekeminen muualta kuin kouluverkosta vaikuttaisi merkittävästi koulujen opetuksen laatuun.

Investoinnit

Kouluverkon muutos ei vaadi uusia investointeja. Investoinnit, jotka kouluverkkoon tulevana vuosina kohdistuu ovat sellaisia, jotka ovat investointisuunnitelmassa.

Talousvaikutusten johtopäätökset:

Kouluverkko muutoksella ja koulujen lakkauttamisella on merkittävä taloudellinen vaikutus. Vastaavan kokoista sopeuttamista ei ole mahdollista tehdä kouluista millään muilla keinoilla.

5. Ympäristö

Kouluverkkomuutoksella ja koulujen lakkauttamisilla on vaikutusta ympäristöön. Keskeisimmät vaikutukset muodostuvat koulukuljetusten päästöistä sekä rakennusten lämmittämisestä ja ylläpidosta.

Koulukuljetusten lisääntymisen oletetaan lisäävään ympäristölle haitallisten päästöjen määrää.

Ylläpidettävien rakennusten vähentymisen oletetaan vähentävän, esimerkiksi lämmityksestä muodostuvien haitallisten päästöjen määrää. Tarkempi ympäristövaikutusten arviointi vaatisi erillisen, ulkopuoliselta toimijalta tilatun laskelman.